

ФАРЗАНД ТАРБИЯСИ

бүрчингиз эканлигини унутманг

Менимча, бу савол аслида ноўрин. Бинобарин, мўмин одам нафакат фарзанди, етти ёт бегона-нинг ҳам ҳақини поймол килмайди.

Тўғри, бугун ота-оналар фарзандлари учун керакли нарсаларни ортиги билан олиб бермоқда. Моддий таъминот ота-онанинг фарзанд олдиаги асосий вазифаларидан эканлиги рост. Афсуски, айримлар ўзларининг ўғил-қизи олдиаги бурчи факат шу деб ўйлашиди. Ҳолбукли, бундан мухим, бундан қийин, мухими, аҳамияти ишлар бор.

"ПЕШОНАНГ ЕРГА ТЕККУР"

Бола пайтларимиз бошқалар катори шўх, ўйинкароқ бўлганимиз рост. Шу сабабли буюрилган ишни вактида килмай ёки бошқа сабаб билан энам (дадамнинг онаси)нинг кўп жаҳлини чиқарганинан.

Табиийки, бундай пайтда ўтириб олган бувимнинг "Ха, пешонанг ерга теккур", деб "каргаган"лари ёдимда. Уша пайтларда бу жумланинг моҳиятини кўпам тушунмаганинан, аниқроғи, энам менга ёмонлик раво кўришига ишонмаганинда айтганларининг мъъносига кизикмаганинан.

Энамнинг яна айрим вактларда "Хой, Маккага имом бўлгурлар", деб бакириб қолганлари кулогим остида хамон жарҳангайди.

Бугун ақлимни таниб, қилиниларим учун айтилган бу гаплар аслида эзгу тилак, яхши бир ният эканлигини англайман. Зотан, Роббисига илтижо билан сажда қиласан кишининг пешонаси ерга тегиши хосияти, айни дамда фарз амал экан. Бундан ташқари, Маккага имом бўлиши ҳар бир мўмин учун энг катта ниятлардан бири (генерал-лини орзу килган аскар каби).

Ҳайрон қолганим, бугунги момолардан бу каби "сўқиниш"ларни эштимайман. Балки бугунги момолар шу қадар назокат билан ёшларга дакки беришолмас! Ёки улар фарзанд тарбиясида, умуман, мўмин кишининг ҳаётида ният (у тилда айтиладими, дилда бўлудими, аҳамиятисиз) мухим ўринга эгалигини билмайдими!?

ТУГИЛМАСДАН ТАРБИЯ БОШЛАНАДИ

Эштиманси, оила қурдиган йигитга одатда "ўзингга умр йўлдош эмас, фарзандларингга она топ", дейшиди. Моҳиятига кўпам эътибор қаратилмайдиган бу қадимий насиҳат замидира оила бекасининг гўзаллиги, моддий аҳволидан кўра, заковатли ва фаросатли бўлишига эътибор қаратиш кўзда тутилган.

Умуман, оила, фарзанд тарбияси борасида назаримиздан четда қолаётган қадриятларимиз ниҳоят даражада кўпки, уларнинг айримларини турмуши мизда қайта тирилтиурсак, улкан

натижаларга эришишимиз тайин.

Мисол учун, ҳадис илмининг сulton Имом Бухорийнинг катта олим бўлишида отасининг ҳалоллиги мухим аҳамиятига эга бўлганини яқдиллик билан тан олинган. Зоро, Муҳаммаднинг отаси вафотидан олдин мол-мұлқида бирор дірҳам шубхалиси йўқ эканлигини билдирган.

Ином Аъзамнинг шогирди, савдогарлар устози сифатида танилган Абдуллоҳ Ибн Муборакнинг дунёга келиши тархиҳам катта ибрат мактаби. Чунки оддий бир кул қозининг боғида коровуллик қиларкан, бу ердаги узумлардан бир дона татиб кўрмagan бўлади. Оқибат бундай ҳалол ва олиханоб йигитга ўз қизини нюхлашиб берган кози унинг яна бир ишидан ҳайратга тушади. Воқеликка кўра, ҳам озод, ҳам қозига кўёб бўлган йигит қизга якинлашасдан кун ўтка-зат. Холатдан хабар топган қозининг аёли бу ҳақда эрига айтганда, айни кунларда нюб юсаналувчи ходиса юз беради. Яъни, кўёвлукка муносиб кўринган қул қозига шундай дейди: "Сизнинг ҳалоллигинизга шубҳам йўқ, амма танишларингиз, сизга яхши кўринишига ҳаракат қуловчилар орқали мол ёки мулкинингза ҳаром кўшилган бўлиши мумкин. Шу боси набирингиз покдомон бўлиши учун чилла сақлашни маъқул кўрдим".

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг тўрт томонига карвонлари катнаб турган, минглаб сайдеҳларни бағрига оладиган қатор меҳмонхоналар қурдирган, бугунги тилда айтганда миллиардер - Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

БОЛАНГИЗГА ЎРГАТИШГА БҮРЧЛИСИЗ

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

► Мулоҳаза

Бугун сизу биз айни шу ишнинг удасидан чиқа оляпизми? Статистик хисоботларга кўра, ҳозирги кунда сутка, явни 24 соатлик вақт оралиғида ота-оналар фарзанди учун бор-йўғи 10 дакиқа вақт ажратадаётган экан.

Ўзингизни алдашга урининг. Шунчаки хулоса чиқаринг, тамом, вассалом!

Албатта, кимгадир ақл ўргатиш фикридан йирокмиз. Аммо шу топда Алишер Навоий олти ёшида шеър ёзга бошлагани, Имом Бухорий тўқиз ёшида Қуръони каримни тўла ёд билгиланинг қайд этиш ўринли. Қолаверса, Абу Райхон Беруний ўн беш ёшида самони кузатиб, тадқиқ килган, Ибн Сино ўн олти ёшида машхур табиб бўлган.

Негалигига қизиқиб кўрғанимисиз?

Маълумотларга кўра, аждодларимиз ўғил бола 12 ёшида болагатга етишининг тадоригини кўрган. Яъни, шу ёшга етгунча унга жисмоний, руҳий камолоти учун кўмай берилган, им олиши таъминланган. Бу ёшгacha назоқат билан тарбияланган фарзанд кейин хатога йўл кўйилса, қамчиланган.

Захирiddin Муҳаммад Бобур ҳам кеч бир истихолосиз айни шу ёшида таҳтиларни бошқариши билгани ҳам шундан, дейишади.

ЎЗИНГИЗГА САВОЛ БЕРИБ КЎРИНГ

Одам боласининг ҳайвондан фарқли томонларидан бир шуки, қилаётган амалимиз ёки ҳаракатизлигимизни ақл ва оддий таросиздан ўчлай биламиз. Бироқ таҳтилларга кўра, бугун айрим кишиларимиз бу юмушни уннутяти ёки уда кила олмаяти.

Келинг, ўзингизга савол бериг кўринг: ўғингизга ёки қизингиз турмуш куриши олдидан у билан ўзбекона рўзгор тутуми, эр-хотинлик одоблари ҳақида неча соат сұхbatлашгансиз? Ёки уларга бу борада қанча нарса ўргатгансиз?

Таниш имомлардан бири айтадики, иккича ённихни никоҳи ўқиляётганда ийни қалимаси - "Ла илаха الا الله"ни ёддан айтиб бера олмайдиган ёшлар бор. Улар никоҳ мукаддас эканлиги, унинг дарз кетиси Аршин ларзага келтиришини билади, деб ўйлайсизми? Умуман, бундайлар Арш нималигини билишармикан?

Аслида, ота-она, ёши улуғлар юқоридаги кайд қилинган тушунчалар мөхиятини билиши, сунгра уни ёшларга ўргатишилар зарур.

Сиз-чи, ўзингиз билишигиз КЕРАК, ШАРТ бўлган тушунча, масалалар борлигини, уларнинг мөхиятини биласизми? Афсуски, шунга дуруст жавобимиз бўлмасада, бугунги авлоддан Бухорийлар чиқмаяти, нега Ибн Синолар йўқ, деб юрибиз.

Савол туғилади, арзимас далиллар билан ўзимизни оқлаб, фарзандларимиз бизга омонат ва мәсъулият эканлигини ёддан чиқармайсимизи?

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги ҳақи ӯнга ёзиши, сузиши, камондан отишни ўргатиши ҳамда ҳалол ва по-кизи нарсалар бериб тарбиялашидир", дейилган. Бундан ташқари, ота ўз боласига чиройли одобдан кўра яхширок нарса бера олмаслиги нақл қилинади.

Ёкубжон МАРҚАЕВ.

Бу оиласдан кейинчалик дунёнинг

тадоригини кўрган Абдуллоҳ ибн Муборак тутилган.

Дунён ўяралидики, борликдаги жами мавжудот ўз наслининг давомчиларини сўйиб, вояга етказишига ҳаракат қиласди. Аммо факат инсонига фарзандлашиб либо мериш, уларнинг зукко бўлиб ўсишларига кўмаклашиш имонигина эга. Бу вазифа мўмин-мусулмон кишига мажбурият ҳам экан.

Чунки ҳадисда "Боланинг отадаги